

Oblici registracije poslovanja gospodarskih subjekata u poljoprivredi

Grgić, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:945846>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-18**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek - Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Katarina Grgić

Preddiplomski stručni studij Agrarno poduzetništvo

**Oblici registracije poslovanja gospodarskih subjekata u
poljoprivredi**

Završni rad

Vinkovci, 2017.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Katarina Grgić

Preddiplomski stručni studij Agrarno poduzetništvo

**Oblici registracije poslovanja gospodarskih subjekata u
poljoprivredi**

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. dr. sc. Jelena Kristić, mentor
2. izv. prof. dr. sc. Jadranka Deže, član
3. dr. sc. Ana Crnčan, član

Vinkovci, 2017.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Poljoprivredni fakultet u Osijeku
Preddiplomski stručni studij Agrarno poduzetništvo

Završni rad

Katarina Grgić

Oblici registracije poslovanja gospodarskih subjekata u poljoprivredi

Sažetak:

Svako poslovanje teži promjenama te je zbog toga važno imati dobro uspostavljenu organizaciju poslovanja. Organizacija predstavlja temelj uspješnog poslovanja kojom ćemo ostvariti veću dobit s manjim troškovima. Svaka organizacija se razlikuje ovisno o gospodarskom subjektu kojima stoje na raspolaganju različiti oblici registracije poslovanja. U današnje vrijeme ekonomija se sve više širi i tako nastaju različite vrste gospodarskih subjekata koje dijelimo s obzirom na gospodarske djelatnosti, prema veličini, prema vlasništvu te prema pravnom obliku registracije poslovanja. Svaka od navedenih podjela vezana je za određenu djelatnost kojom se poduzetnik namjerava baviti. U slučaju gospodarske djelatnosti u poljoprivredi oblici registracije poslovanja koji bi bili na raspolaganju subjektima su trgovačka društva, obrti, zadruge i OPG. Navedeni oblici imaju veliko značenje u razvitku gospodarstva i poljoprivrede u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: organizacija, poljoprivredni subjekti, registracija poslovanja

20 stranica, 3 tablice, 1 slika, 1 grafikon, 11 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen: u Knjižnici Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agriculture in Osijek
Professional study Agricultural entrepreneurship

Final work

Forms of business registration in agriculture business entities

Summary:

Every business is looking for change and it is therefore important to have a well-established business organization. The organization is the foundation of successful business by which we will achieve higher profits with lower costs. Each organization differs depending on the business entity that has different forms of business registration available. Nowadays, the economy is expanding and thus creating different types of economic entities that we share in terms of economic activity, by size, ownership and legal form of business registration. Each of the aforementioned divisions are related to a particular activity which entrepreneurs intends to engage in. In the case of economic activity in agriculture, the forms of business registration that would be available to the entities are companies, trades, cooperatives and family farms. These forms have great significance in the development of the economy and agriculture in the Republic of Croatia.

Keywords: organization, agriculture entities, business registration

20 pages, 3 tables, 2 figures, 11 references

Final work is archived in Library of Faculty of Agriculture in Osijek and in digital repository of Faculty of Agriculture in Osijek.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Elementi organizacije poslovanja.....	5
1.2. Teorije gospodarskih subjekata	7
1.3. Cilj istraživanja.....	10
2. MATERIJAL I METODE.....	11
3. REZULTATI I RASPRAVA.....	12
3.1. Trgovačko društvo	12
3.2. Zadruga.....	15
3.3. Obrt.....	16
3.4. Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (OPG).....	17
3.5. Karakteristike registracije poslovanja	17
4. ZAKLJUČAK.....	19
5. POPIS LITERATURE.....	20

1. UVOD

Poljoprivreda u Republici Hrvatskoj ima važnu ulogu kako u gospodarstvu tako i u industriji. Vrlo često se poljoprivreda ekonomski promatra u omjeru uvoza i izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Uvoz i izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda obuhvaća:

- ratarske i stočarske proizvode
- industrijsko bilje
- voće i povrće
- ribe, grožđe i vino

Uspješna proizvodnja navedenih proizvoda temelji se na tome što su vezana za određena geografska područja, klimatska područja i tlo, imaju sezonski karakter, a najveći nedostatak je što se lako i brzo kvare.

Zadnjih nekoliko godina, pogotovo početkom globalne financijske krize, poljoprivredni sektor u Republici Hrvatskoj suočavao se s malom zastupljenošću poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u izvozu.

Početkom 20. stoljeća u Hrvatskoj je poljoprivreda bila najznačajnija djelatnost. Danas poljoprivredno-prehrambena proizvodnja ima značajnu ulogu u razvitku Republike Hrvatske (10% radno sposobnog stanovništva sudjeluje u nešto manje od 10% BDP-a) posebno u Slavoniji.

Proizvodnja hrane je najvažniji interes u svakoj državi. U hrvatskoj poljoprivredi, industriji i ribarstvu zapošljava se otprilike 6,3% od ukupnog broja zaposlenih u pravnim osobama, dok u ukupnom BDP-u sudjeluju s 10,2%. Proizvodnjom i preradom hrane u Hrvatskoj bavi se oko 1.200 gospodarskih subjekata koji zapošljavaju otprilike oko 33.000 djelatnika ili 3,8% od ukupnog broja zaposlenih.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (2017.), vodeće zemlje u kojima se izvozilo u 2014. godini bile su Bosna i Hercegovina (20%), nakon toga slijedi Slovenija (14%), Italija (10%) te na zadnjem mjestu Srbija sa 10%. Što se tiče strukture uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda vodeće zemlje su Njemačka sa čak 16%, zatim Italija (12%), Mađarska (10%), te Nizozemska (9%).

Tablica 1. Zemlje u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda s Hrvatskom (izvoz) – 2013. i 2014. godina

	Zemlje	Izvoz 2013. (u mil. USD)	Izvoz 2014. (u mil. USD)
	Poljoprivreda i prehrambena industrija	1.567	1.735
1.	BiH	389	352
2.	Slovenija	145	236
3.	Italija	195	182
4.	Njemačka	90	70
5.	Makedonija	45	46
6.	SAD	26	31
7.	Poljska	19	24
8.	Češka	14	23
9.	Grčka	12	23

Izvor: razrada autora prema Državnom zavodu za statistiku, 2017.

Na temelju Tablice 1 moguće je uočiti kako Republika Hrvatska malo izvozi. Kako bi utjecali na povećanje izvoza potrebno je da Republika Hrvatska intenzivno radi na značajnijem razvoju poljoprivrednog sektora. Nadalje, potrebno je ulagati sredstva u rast i razvoj poljoprivrede.

U današnje vrijeme ljudi su suočeni s raznim problemima kako u privatnom tako i u poslovnom životu. Upoznati s raznim proizvodima na tržištu gospodarski subjekti uočili su kako novi proizvodi u većini slučajeva nisu dovoljni za uspjeh poslovanja kako na domaćem tako i na stranom tržištu.

Rezultat svih tih problema je da se ljudi sve manje „upuštaju“ u poslovanje jer smatraju da je iznimno teško održati poslovanje stabilno, a još teže ostvariti profit. Svako poslovanje teži probijanju na tržište uz ostvarivanje što većih prihoda, te nastoji sa što manjim trošenjem resursa osigurati najniže rashode.

Pri ostvarenju svojih ciljeva, poduzetnici poduzimaju financijske akcije, organiziraju poslovanje, ali nerijetko i riskiraju. Karić (2002.) napominje kako je jedna od najvažnijih svrha ekonomike gospodarskih subjekata zapravo istraživanje čimbenika uspješnosti poslovanja te kako je njihova svrha definiranje pravila čijom se primjenom nastoji poboljšati samo poslovanje koje obuhvaća utvrđivanje zakonitosti koje se isključivo odnose na ekonomski sustav gospodarskih subjekata.

Slika 1. Financijski ciljevi poslovanja

Izvor: razrada autora prema Karić i Štefanić, 1999.

Kako bi ostvarili uspješno poslovanje na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima ili bilo kojem drugom obliku poslovanja, važno je da uspjeh gospodarskog subjekta ima uravnotežen odnos sa svim komponentama financijskog menadžmenta, a one su u najgorem slučaju rizik, likvidnost, te profitabilnost kao svrha svakog poslovanja (Slika 1).

Suvremeni ekonomski sustavi temelje se isključivo na slobodnom djelovanju tržišta. Ukoliko djeluje sam, svaki pojedinac slobodan je u izboru zanimanja kojim će se baviti, te

kroz to zanimanje oblikovati gospodarske aktivnosti pri tome pazeći da ne krši neki zakon ili neka određena pravila (Karić, 2002.).

Zbog toga veliko poznavanje ovog područja brojnim poduzetnicima osigurava prednost u poslovanju jer su oni upoznati sa svojom djelatnošću te poznaju niz pojedinosti kao što su:

- predmet poslovanja - što proizvoditi
- količina - koliko proizvoditi
- metoda proizvodnje - kako proizvoditi
- gdje i kada nabaviti sredstva za rad
- raspodjela ostvarenih rezultata
- gdje i kada prodati

Proučavajući ove pojedinosti moguće je uočiti kako u poslovanje kreću doista samo oni hrabri koji su upoznati sa svakim procesom proizvodnje te sa svojom gospodarskom djelatnošću. Oblici poduzetništva koji su nam dostupni su poslovanje kao fizička osoba ili poslovanje kao pravna osoba.

Poslovanje kao fizička osoba, podrazumijeva da će se poduzetnik osobno od određenog datuma i sam baviti nekom gospodarskom djelatnošću. Pri tome je potrebno ispuniti određene uvjete koji su propisani upravo za onu djelatnost kojom se fizička osoba namjerava baviti. Za neke određene djelatnosti ti su uvjeti vrlo jednostavni, dok je za neke druge djelatnosti potrebno ispunjavati kako osobne uvjete, tako i uvjete prostora, potrebno je nabaviti posebne dozvole te drugu dokumentaciju.

Fizičke osobe mogu poslovati kao samostalna stručna djelatnost, obrt, domaća radinost ili kao sporedno zanimanje. Postoji mogućnost odabira poslovanja putem pravne osobe koju je potrebno osnovati upisom u odgovarajući registar. Postupak upisa u registar obavlja se u trgovačkom sudu, ako se osniva gospodarski subjekt ili zadruga, te postoji mogućnost upisa i u uredu državne uprave za poslovanje gospodarstva ukoliko se osniva udruga.

Oblici pravnih osoba su:

- trgovačko društvo
- zadruga
- udruga

- ustanova

Poslove koje pravna osoba može obavljati odnose se isključivo na one poslove za koje je poslovanje registrirano i odnosi se na području cijele države.

1.1. Elementi organizacije poslovanja

Sama riječ organizacija jedna je od najčešće upotrebljivih riječi u svakodnevnom životu, a posebno u poslovanju. Organizacija općenito znači svjesno udruživanje ljudi kojima je cilj da odgovarajućim sredstvima ispune određene zadatke s najmanjim mogućim naporom na bilo kojem području rada i života (Lacković, 2014.). Organizacija u gospodarskim subjektima je iznimno komplicirana u odnosu na druge organizacije, jer se u gospodarskim subjektima radi o koordiniranju i organiziranju rada radnika, na raznim razinama s ciljem da se posao obavi brzo i uz niže troškove. Svaki subjekt definira svoju organizaciju i taj se sustav autoriteta prije svega prikazuje određenom shemom.

Svrha organizacijske sheme je sljedeća:

- definirati sustave odgovornosti,
- informirati pojedinca o njegovom položaju,
- olakšati oblikovanja organizacije,
- omogućiti napredovanje, komunikaciju,
- ukazati na mogućnost kontrole svakog menadžera.

Promatrajući svrhu organizacijske sheme može se zaključiti kako je organizacija temelj svakog gospodarskog subjekta, odnosno njegova „anatomija“. Svaki element u organizaciji ima svoje posebne značajke ili svojstva, pa može funkcionirati kao poseban podsustav. Strukturu organizacije čine: radni sustav, socijalni sustav i tehnički sustav.

Pojam organizacije je kompleksan te obuhvaća dosta aktivnosti od onih pripremi, kontrolnih pa sve do upravljačkih. Organizacija ima veliku ulogu kako u društvenom, tako i u ekonomskom životu.

Sustav, kao pojam podrazumijeva, mnoštvo međusobno povezanih dijelova i komponenti koji zajednički čine cjelinu. Organizacijski sustavi pretvaraju ljudsku aktivnost, novac, energiju, sirovinu u proizvode i usluge, te korisne informacije i nusproizvode i otpad (Matić i sur., 2009.).

Sustavi mogu biti (Matić i sur., 2009.):

- otvoreni – oni sustavi koji zahtijevaju konstantnu interakciju sa svojom okolinom da bi opstali i ostvarili ciljeve,
- zatvoreni – sustav koji je samoodrživ i samodostatan, te kojima nije potrebna interakcija s okolinom da bi opstali i ostvarili svoje ciljeve,
- formalni – osmišljeni i razvijeni u gospodarskom subjektu, s konkretnom svrhom i pod pretpostavkom da je efektivno poslovanje ovisno o dobrom osmišljavanju i radu formalnih sustava,
- neformalni – sustavi su razvijeni od strane pojedinca i grupa da bi olakšali rad i blagostanje u gospodarskom subjektu, te da popune praznine koje nisu popravili formalni sustavi,
- mreže – kombinacija formalnih i neformalnih sustava, temelje se na ljudskoj interakciji i razmjeni informacija.

Na samu organizacijsku strukturu utječe veliki broj čimbenika, a neke od tih čimbenika možemo podijeliti na:

- vanjske čimbenike – odnose se na gospodarske subjekte, te se na njih direktno ne može utjecati, ali im se može prilagoditi. Primjeri vanjskih čimbenika su društveno-političko okruženje, tržište, razvoj znanosti i tehnologije,
- unutarnje čimbenike – nalaze se unutar gospodarskih subjekata i na njih možemo direktno utjecati. Unutarnjih čimbenici su ciljevi i strategija poslovanja, veličina gospodarskog subjekta, zadaci, kadrovi, struktura proizvoda i usluga te lokacija gospodarskog subjekta.

Prije osnivanja gospodarskog subjekta potrebno je razlikovati praktične pojmove i razlike između subjekta i obrtničkih radnji. Globalnom analizom zakonskih rješenja za gospodarske subjekte i obrt (radnju) u odabranom gospodarskom prostoru, može se zaključiti kako su ovi oblici ekonomskih subjekata identični po sljedećem (Lacković, 2004.):

- zakonskoj obvezi da u poslovanju moraju istupiti pod određenom firmom,
- mogućnost bavljenja određenim djelatnostima koje su klasificirane odgovarajućim zakonskim rješenjem,
- neophodnost osiguravanja prostornih uvjeta i opreme,
- obvezi da ih može osnovati punoljetna osoba koja za to nema aktualnu sudsku zabranu,

- može ih osnovati jedna ili više osoba preko odgovarajućeg međusobnog ugovora,
- plaćanje određenih poreza i doprinosa vezanih za poslovanje i zaposlene,
- materijalnoj odgovornosti za rezultate svog poslovanja.

Nakon osnivanja gospodarskog subjekta osnivači za svoj rad u većini slučajeva odgovaraju imovinom subjekta, a vlasnici obrta cijelom svojom imovinom. Prilikom registracije osnivači ne moraju imati određene stručne kvalifikacije, dok je kod većine obrta taj uvjet konkretno određen. Jedna od važnijih razlika je to što gospodarski subjekti u svome razvoju mogu mijenjati svoj oblik npr. prelazak iz društva osoba u društvo kapitala, a obrti takve mogućnosti nemaju.

1.2. Teorije gospodarskih subjekata

Gospodarski subjekt je ustanova koja kupuje ili unajmljuje čimbenike proizvodnje i organizira navedene resurse kako bi proizvela i prodala dobra i usluge (Parkin, 1990.). Svrha teorije gospodarskih subjekata u ekonomskom pogledu je shvatiti sam način funkcioniranja ekonomije, te dati jednostavno objašnjenje stvarnosti kako bi mogli lakše razumijevati ključne ekonomske sile.

Zapravo svrha teorije je da objasni kroz koje sve procese prolazimo unutar ekonomskih sustava te posljedice koje se mogu naći. Mnogo teoretičara pokušalo je shvatiti kako bi se subjekti trebali ponašati da bi poboljšali rezultate i došli su do trajnog rješenja za određen problem. Proučavajući ponašanja gospodarskih subjekata utvrdili su nekoliko teorija, a jedna od njih je bihevioristička teorija koja je prolazila od nesavršenog tržišta do same pretpostavke da čovjek nije racionalno biće. Zatim, postoji menadžerska teorija koja većinu pažnje posvećuje ulozi menadžera koji upravljaju subjektom, a njihov cilj je rast prodaje, a ne kapitala. Postoji i etatiistička teorija koja je značajna zbog uplitanja države u sam društveni život i gospodarski sustav.

Poznavanje teorije gospodarskih subjekata iznimno je važno jer je potrebno poznavanje oblika samog subjekta, potrebno je odrediti s čime će se subjekt baviti, odrediti koji su njihovi ciljevi, a potrebno je uočiti kako funkcionira sam subjekt.

Svaki gospodarski subjekt može osnovati sam pojedinac ili više osoba zajedno. Njihov glavni cilj je realizirati poslovnu ideju i kroz tu ideju steći dobit, no kako bi se dobit ostvarila

potrebno je zadovoljiti određene uvjete. Glavni uvjet prvenstveno je raspolaganje kapitalom i radnom snagom. Svaki gospodarski subjekt sastoji se od tri sastavnice, a to su:

- objektivne (čine ih sredstva)
- subjektivne (čine ih znanja i ideje)
- ustrojbene (čini ih način povezivanja sredstva i rada u cjelinu)

Gospodarski subjekt je izuzetno složen gospodarski organ i upravo zbog te složenosti unutar njega nailazimo na razne vrste subjekata koji se razlikuju po mnogim karakteristikama.

Prvi kriterij podjele odnosi se na gospodarsku djelatnost. Ona određuje ostala obilježja ekonomsko-tehničke struke. Po djelatnosti razlikujemo mnogo različitih gospodarskih subjekata, a neka od njih su: šumarski, ribarski, rudarski, industrijski, graditeljski, trgovinski, turistički, ugostiteljski, komunalni i nama najvažniji poljoprivredni gospodarski subjekti.

Tablica 2. Kriteriji za kategorizaciju poduzetnika prema veličini

	Mikro	Mali	Srednji
RH		50 radnika, 32,5 mil. kn. prihoda ili 65 mil. kn imovine	250 radnika, 130 mil. kn prihoda ili 260 mil. kn imovine
EU	10 radnika, 2 mil. € prihoda ili 2 mil. € imovine	50 radnika, 10 mil. € prihoda ili 10 mil. € imovine	250 radnika, 50 mil. € prihoda ili 43 mil. € imovine
SAD		50 – 1500 radnika, 750 tis. \$ - 38,6 \$ prihoda te 15 mil – 550 mil. \$ imovine	
IFC (World Bank Group)	10 radnika, 100 tis. \$ prihoda ili 15 tis. \$ imovine	50 radnika, 3 mil. \$ prihoda ili 3 mil. \$ imovine	300 radnika, 15 mil. \$ prihoda ili 15 mil. \$ imovine

Izvor: razrada autora prema Štefanić, 2015.

Podjela gospodarskih subjekata prema veličini može se razlikovati od promatranja prema broju zaposlenih, vrijednosti ukupne aktive, te veličini ostvarenog godišnjeg prihoda (Tablica 2).

Ključno je da svaki gospodarski subjekt ima optimalan broj zaposlenika kako bi se moglo poslovati na onom stupnju iskorištenja kapaciteta pomoću kojega bi se ostvario maksimalni dobitak.

Podjela gospodarskih subjekata prema vlasništvu dijeli se na privatna, javna, zadružna i mješovita. Ovaj kriterij je izuzetno važan zbog utvrđivanja načina upravljanja samim subjektom.

Razlikujemo privatno vlasništvo kojega u pravilu osniva jedna osoba koja unosi svoj kapital. Takvi gospodarski subjekti se uglavnom bave trgovinom na malo i uslužnim djelatnostima.

Javni gospodarski subjekti mogu biti društveni i državni. Oni se smatraju manje učinkovitima u odnosu na privatne upravo zbog toga što nemaju jedinstvenog vlasnika.

Gospodarski subjekti u zadružnom vlasništvu imaju cilj obavljanja gospodarskih djelatnosti u interesu zadruga. Zadrugom upravljaju zadrugari i radnici, a većinom ih nalazimo u poljoprivrednom sektoru djelatnosti.

Mješoviti gospodarski subjekti imaju kombinirano vlasništvo države i privatnih osoba. Svaki oblik karakterističan je za pojedinu djelatnost kojom se subjekt bavi u skladu s njegovim ciljevima.

Glavna uloga ključnog resursa kao kriterija razvrstavanja gospodarskih subjekata je utvrđivanje resursa koji je najviše zastupljen i koji ima najveći utjecaj na uspješnost poslovanja. Ključni resursi su stalna i obrtna sredstva te radna snaga.

Možda i najvažnija podjela je podjela gospodarskih subjekata prema pravnom obliku, odnosno podjela prema određenim propisima i poslovnim obilježjima.

Unutar ove podjele razlikuju se:

1. Javno trgovačko društvo
2. Komanditno društvo
3. Društvo s ograničenom odgovornošću
4. Dioničko društvo

Svaka od navedenih vrsta ima za sebe karakteristična pravila i načine upravljanja samim gospodarskim subjektom.

1.3. Cilj istraživanja

Temeljni cilj završnog rada je analizirati i objasniti pravne oblike poslovanja poljoprivrednih gospodarskih subjekata u Republici Hrvatskoj te donijeti zaključke o važnijim karakteristikama istih.

2. MATERIJAL I METODE

U radu je korištena znanstvena i stručna literatura iz područja registracije poslovanja. Primarni izvori podataka odnose se na knjige, razne članke, te podatke prikupljene putem interneta.

Metode primijenjene u radu su sinteza, analiza, komparacija, kompilacija, indukcija i dedukcija.

3. REZULTATI I RASPRAVA

Poslovanje gospodarskih subjekata, a samim time i poljoprivrednih subjekata, može biti organizirano u obliku trgovačkog društva, zadruge, obrta i obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva.

3.1. Trgovačko društvo

Trgovačko društvo je pravna osoba čije je osnivanje i ustroj uređen Zakonom o trgovačkim društvima (NN 111/93, 34/99). Upis trgovačkog društva u sudski registar uređen je Zakonom o sudskom registru i Pravilnikom o načinu upisa u sudski registar (NN 1/95, 57/95, 45-99) te drugim aktima. Na temelju zakona, u Hrvatskoj se može osnovati društvo osoba i društvo kapitala. Društvo kapitala se dijeli na:

- društvo s ograničenom odgovornošću
- dioničko društvo

Društvo osoba se dijeli na:

- javno trgovačko društvo
- komanditno društvo
- gospodarsko interesno udruženje

Svaka domaća ili strana pravna ili fizička osoba može osnovati trgovačko društvo. Trgovačka društva su pravne osobe, a pravnu sposobnost stječu upisom u sudski registar. Za svoje obveze odgovaraju cijelom svojom imovinom, dok članovi društva s ograničenom odgovornošću i dioničari dioničkog društva ne odgovaraju za obveze društva osim ako je to određeno Zakonom o trgovačkim društvima. Članovi javnog trgovačkog društva i komplementari u komanditnom društvu odgovaraju za obveze društva osobno, solidarno i neograničeno cijelom svojom imovinom.

Tvrtka je ime pod kojim trgovačko društvo posluje i pod kojim sudjeluje u pravnom prometu. Ona se mora razlikovati od drugog društva, mora sadržavati naznaku koja obilježava ime društva te naznaku predmeta poslovanja društva. Naziv trgovačkog društva mora biti na hrvatskom jeziku, ali može sadržavati strane riječi ako one čine ime.

Predmet poslovanja trgovačkog društva može biti obavljanje svake zakonom dopuštene djelatnosti. Predmet se utvrđuje izjavom o osnivanju društva ili društvenim ugovorom. Inozemni ulagači stječu pravo na dodatna jamstva, koja se ne daju domaćem ulagaču. Hrvatskim Ustavom utvrđeno je da se prava ulaganjem kapitala neće umanjiti zakonom ili drugim pravnim aktom.

Kada osnuju ili sudjeluju u osnivanju trgovačkog društva, inozemni stranci stječu prava i preuzimaju obveze pod istim uvjetima. Stranci mogu u Hrvatskoj uložiti kapital (Lacković, 2004.):

- na ugovornoj osnovi,
- u trgovačko društvo,
- u banku ili osiguranje,
- otvoriti obrt ili djelovati kao trgovci pojedinci.

Javno trgovačko društvo osnivaju najmanje dvije osobe na temelju ugovora. Svi članovi odgovaraju za obveze društva cjelokupnom svojom imovinom. Članovi svoju potražnju mogu namiriti iz imovine. Poslovima društva upravljaju svi članovi, osim ako postoji dogovor u kojem je upravljanje subjektom namijenjeno isključivo jednoj osobi. Sredstva društva sastoje se od uloženog kapitala članova društva.

Članovi sudjeluju jednako u dobiti, a isto tako i u pokrivanju gubitka društva. Ovakav oblik gospodarskih subjekata u Hrvatskoj nije toliko korišten zbog toga što zahtijeva veliku odgovornost. Glavni razlog zbog čega u Hrvatskoj nije korišten je jer članovi u slučaju gubitka vraćaju sav dug koji ih većinom dovodi do gubitka imovine.

Komanditno društvo se smatra društvom osoba iako ima neka obilježja društva kapitala. U ovome društvu nailazimo na dvije vrste članova, a to su: komanditori i komplementar. Komplementar za obveze društva odgovara cjelokupnom svojom imovinom što znači da su oni ti koji upravljaju društvom. Komanditor za obveze društva odgovara samo do visine kapitala koji su unijeli u društvo.

Bitno je naglasiti da kod komanditnog društva nema temeljnog kapitala. Zanimljiv je podatak da u Hrvatskoj od ukupnog broja trgovačkih društava, čak 96% otpada na društva s ograničenom odgovornošću, 3,26% na dionička društva, a ostalo otpada na komanditna i javna društva.

Korporacija (dioničko društvo) je genijalni način realizacije individualnog profita bez individualne odgovornosti (Wonnacott i Wonnacott, 1990.). Dioničko društvo je trgovačko

društvo kapitala u kojemu članovi (dioničari) sudjeluju u ulozima u temeljnom kapitalu koji je podijeljen na dionice. Dioničko društvo može osnovati samo jedna osoba, odnosno društvo može imati samo jednog dioničara. Temeljni akt ovoga društva je status, a društvo pravnu osobnost stječe upisom u sudski registar. Za svoje obveze odgovara cijelom svojom imovinom.

Temeljni kapital i dionice moraju glasiti na nominalne iznose izražene u valuti Republike Hrvatske. Dionice mogu glasiti na donositelja ili na ime. Prijenos dionica je načelno slobodan, a nominalni iznos dionice ne može biti manji od određenog iznosa u eurima, ali izražen u protuvrijednosti u hrvatskoj valuti.

Postoje dvije vrste dionica, a to su: redovite i povlaštene. Redovite ili obične dionice su pisane isprave koje daju pravo glasa u glavnoj skupštini društva, pravo na isplatu dividende i pravo na isplatu dijela ostatka stečajne mase. One mogu glasiti na ime i na donositelja. Povlaštene ili preferencijalne dionice osiguravaju neka povlaštena prava u odnosu na obične dionice. One daju određena povlaštena prava kao što je pravo na dividendu u unaprijed utvrđenom iznosu.

Zakonom o trgovačkim društvima predviđeno je simultano i sukcesivno osnivanje dioničkog društva. Osnivači društva su oni koji osnivaju društvo simultanim putem tako da:

- osnivači društva preuzmu sve dionice društva i o tome daju izjavu kod javnog bilježnika,
- prihvate i potpišu status, te o tome daju izjavu kod javnog bilježnika,
- daju izjavu kod javnog bilježnika da osnivaju dioničko društvo.

Dioničko društvo osniva se sukcesivno tako da osnivači prihvate status, preuzmu dio dionica, te upute javni poziv za upis preostalog dijela dionica, pa se one upisuju na temelju tog poziva. Tijela dioničkog društva su: uprava, nadzorni odbor i glavna skupština. Upravu čini jedna ili više fizičkih osoba (direktori), čiji je broj određen statusom. Potrebno je da član uprave ima potpunu poslovnu sposobnost, te da osoba nije kažnjavana za vrijeme od pet godina po pravomoćnoj presudi.

Članovi mogu biti hrvatski ili strani državljani, a imenuje ih nadzorni odbor na pet godina. Nadzorni odbor mora imati najmanje tri člana, a njihov broj mora biti neparan te član može biti i strani državljanin koji se bira na rok od najviše četiri godine. Na kraju ostaje glavna skupština koja je tijelo društva u kojem djeluju dioničari i samim time ostvaruju svoja prava u poslovima društva.

Suvlasnici su članovi ovoga društva koji sudjeluju sa određenim ulogom imovine. Za svoje obveze društvo odgovara cjelokupnom svojom imovinom tako da ovo društvo spada u kapitalno društvo.

Članovi odgovaraju do visine uloženog kapitala koji može biti u obliku stvari, novca ili prava koji su izraženi u novčanoj vrijednosti. Ovaj oblik poslovanja je najviše zastupljen.

3.2. Zadruga

Zadruga je dobrovoljno, samostalno i neovisno udruživanje zadrugara koji na temelju zajedništva ostvaruju i zaštićuju svoje zajedničke i pojedinačne ekonomske, socijalne i kulturne potrebe u cilju ostvarenja kako svoje tako i zajedničke dobiti zadrugara u skladu sa pravima i pravilima zadruga. Nju može osnovati najmanje sedam osnivača, te ju mora osnovati potpuno poslovno sposobna fizička ili pravna osoba.

Struktura i poslovanje zadruga će biti objašnjeno na primjeru zadruga Otok. OPZ Otok osnovana je 11.2.1991. godine sa sjedištem u Otoku, Bana Josipa Jelačića 17. Registrirana je u Osijeku u Trgovačkom sudu kao pravna osoba koja se može baviti ostalim djelatnostima, a to su: ugovaranje, proizvodnja, zaštita, nabava i prodaja poljoprivrednih proizvoda, proizvodnja sjemenske robe i uslužna obrada poljoprivrednih površina.

OPZ Otok je dioničarsko društvo koju čini 30 zadrugara s jednakim članskim ulogom i jednakim pravom glasa. Najviše tijelo zadruga predstavlja Skupština zadruga koju čine svi članovi zadruga. Skupštinu zadruga saziva predsjednik skupštine i sastaje se minimalno jednom godišnje.

Na svakoj sjednici vodi se zapisnik o zaključcima i tijeku sjednice. Glasovanje je transparentno. Zadruga bira upravitelja na 5 godina i nadzorni odbor zadruga na 4 godine. Upravitelj je ključna osoba za planiranje i upravljanje poslovanjem zadruga. Nadzorni odbor vrši internu kontrolu poslovanja.

Nadzorni odbor zasjeda najmanje jednom u 3 mjeseca, a saziva ga upravitelj ili pojedini zadrugari. Zadruga se bavi kooperacijom poljoprivredne proizvodnje s kooperantima, a u svojoj djelatnosti obavlja i vlastitu proizvodnju. OPZ Otok obrađuje 93 ha poljoprivrednih površina. Za proizvodnu 2016. godinu u vlastitoj proizvodnji proizveli su sljedeće kulture: pšenicu, šećernu repu, kukuruz i soju.

Najzastupljenija kultura u 2016. godini je kukuruz s udjelom od 38%, a potom ga slijede pšenica na 23% površina te soja s 22% i šećerna repa na 16% površina. Ostvareni prinosi u 2016. godini su zadovoljavajući.

Pod kooperacijom ugovara se oko 1.200 ha sjetvenih površina. Svojim kooperantima nabavljaju sav potreban materijal za sjetvu, izdaju isti, otkupljuju poljoprivredne proizvode te prodaju proizvode kooperanata na tržištu. Način proizvodnje je ugovorni.

3.3. Obrt

Fizičkim osobama na raspolaganju ostaje i obrt kao oblik registracije poslovanja. Obrt predstavlja samostalno te trajno obavljanje određenih gospodarskih djelatnosti koje nisu zakonski zabranjene.

Gospodarske djelatnosti obavlja fizička osoba u cilju stjecanja dobiti koju ostvaruje prometom robe, pružanjem usluga i proizvodnjom za tržište.

Obrt može biti:

- vezani – za svoje obavljanje zahtijeva ispit o stručnoj osposobljenosti, majstorski ispit ili dokaz o srednjoj stručnoj spremi. Ovakav obrt može obavljati fizička osoba na temelju ostvarenog patentnog prava za određeni proizvod ili uslugu,
- slobodni obrt – za obavljanje slobodnog obrta nije potrebna stručna osposobljenost osnivatelja, odnosno ne traži se dokaz o stručnoj osposobljenosti, ali je potrebno ispuniti samo opće uvjete za otvaranje obrta,
- povlašteni obrt - ovdje se radi o obrtu koji se smije obavljati isključivo na temelju povlastice, odnosno dozvole koje izdaje nadležno tijelo ovisno o obrtu.

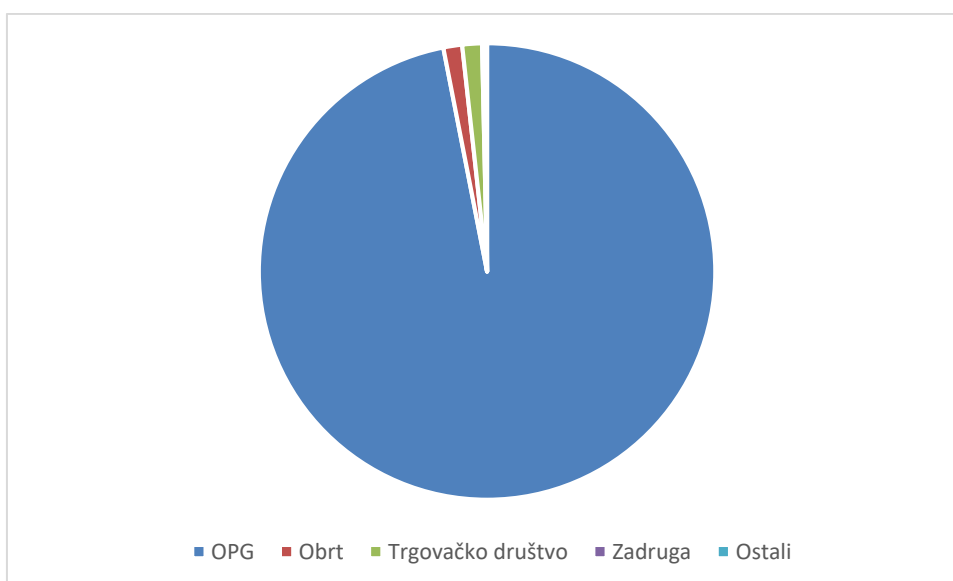
Kako bi obrt mogao obavljati svoju djelatnost on zahtijeva ispunjenje određenih uvjeta koje fizička osoba prilikom registracije mora zadovoljavati, a ti uvjeti su:

- opći uvjeti – podrazumijevaju da fizička osoba mora zadovoljavati zdravstvene uvjete, te da joj sudskom presudom nije izrečena sigurnosna mjera koja zabranjuje obavljanje djelatnosti dok ta mjera traje,
- posebni uvjeti – podrazumijeva da fizička osoba ima stručnu osposobljenost ili položeni majstorski ispit prilikom otvaranja vezanog ili povlaštenog obrta.

3.4. Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (OPG)

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva čine većinski dio agrarne strukture RH i kao takva predstavljaju temelj razvitka poljoprivrede. Ovakva gospodarstva posjeduju 2/3 ukupnog poljoprivrednog zemljišta i uglavnom su mješovita gospodarstva.

Prema Upisniku poljoprivrednika, 2015. godine u Republici Hrvatskoj postoji 173.253 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (Grafikon 1) što predstavlja i najveći broj svih poljoprivrednih subjekata koji obavljaju poljoprivrednu djelatnost.

Grafikon 1. Broj poljoprivrednih subjekata prema tipu poslovanja u 2015. godini

Izvor: <http://www.aprrr.hr/statistika-2015-1743.aspx>

Prema istom Upisniku, u 2015. godini je bilo 425 zadruga, 2.495 trgovačkih društava te 2.374 otvorena obrta koji obavljaju poljoprivrednu djelatnost.

3.5. Karakteristike registracije poslovanja

Svako registriranje poslovanja ovisi o vrsti djelatnosti kojom se poduzetnik želi baviti, a u Tablici 3 su prikazane karakteristike različitih oblika poslovanja.

Tablica 3. Karakteristike organizacijskih oblika poslovanja

	OPG	Obrt	Jednostavno trgovačko društvo	Društvo s ograničenom odgovornošću	Dioničko društvo
Registracija	Županijski ured za poljoprivredu	Županijski ured za gospodarstvo	Trgovački sud	Trgovački sud	Trgovački sud
Troškovi registracije	400,00 kn	1.000,00 kn	1.000,00 kn	5.500,00 kn	5.500,00 kn
Fiksni troškovi, godišnje	0,00 kn	1.800,00 kn	5.000,00 kn	5.000,00 kn	5.000,00 kn
Temeljni kapital			10,00 kn	20.000,00 kn	200.000,00 kn
Odgovornost za poslovanje	Cijelom imovinom	Cijelom imovinom	Temeljnim kapitalom	Temeljnim kapitalom	Temeljnim kapitalom
Troškovi zatvaranja	70,00 kn	170,00 kn	Min. 5.000,00 kn	Min. 5.000,00 kn	Min. 5.000,00 kn

Izvor: razrada autora prema narodne-novine.nn.hr

Na temelju prethodne tablice uočljivo je da su najniži troškovi registriranja poslovanja u obliku OPG-a. Obvezni temeljni kapital kod društva s ograničenom odgovornošću (d.o.o.) iznosi 20.000,00 kn, a kod dioničkog društva (d.d.) minimalno 200.000,00 kn. Troškovi zatvaranja poslovanja također su izraženiji kod dioničkog društva s minimalno 5.000,00 kn.

4. ZAKLJUČAK

Prilikom pokretanja poslovanja svaki gospodarski subjekt treba znati koji mu oblik registracije poslovanja najbolje odgovara, odnosno donosi najveću dobit kako bi uspješno mogao voditi poslovanje. Želja svakog gospodarskog subjekta je ostvariti najveću dobit unutar vlastitog subjekta, no to mogu postići jedino uz plan i organizaciju prema kojem nastoje ostvariti taj cilj. Kako bi svako poslovanje napredovalo potrebno je posjedovati nekoliko poduzetničkih karakteristika kao što su inovativnost, samouvjerenost, naporan rad, te odgovornost kako za svoje radnike tako i za vođenje poslovanja.

U počecima poslovanja veliku važnost imaju pravni oblici u kojem će gospodarski subjekt u budućem vremenskom razdoblju djelovati. Ključni oblici registracije poslovanja za bavljenje poljoprivrednom djelatnošću su trgovačka društva, obrti, zadruge i obiteljska poljoprivredna gospodarstva.

Od navedenih oblika svaki ima svojih prednosti, ali naravno i svojih nedostataka. U nekim oblicima gospodarski subjekti odgovaraju cijelom svojom imovinom, a u nekima samo do visine temeljnog kapitala. Stoga valja zaključiti kako je prilikom odabira poslovanja važno istražiti i proučiti svaki pravni oblik koje poljoprivrednom subjektu stoji na raspolaganju te se odlučiti za ono koje omogućuje ostvarivanje najveće dobiti uz što manju prisutnost rizika.

5. POPIS LITERATURE

1. Karić, M. (2002.): Ekonomika poduzeća. Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 196.
2. Karić, M. (2006.): Ekonomika poduzeća. Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 236.
3. Karić, M., Štefanić, I. (1999.): Troškovi i kalkulacije u poljoprivrednoj proizvodnji. Poljoprivredni fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek, 174.
4. Lacković, Z. (2004.): Menagement malog poduzeća. Elektrotehnički i Građevinski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Veleučilište u Požegi, Osijek, 544.
5. Matic, I., Pavić, I., Mateljak, Ž. (2009.): Menadžment – priručnik za nastavu. Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 248.
6. narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_10_109_3173.html (10.4.2017.)
7. Parkin, M. (1990.): Economics. Addison-Wesley Publishing Company, Boston, 1053.
8. Štefanić, I. (2015.): Inovativno³ poduzetništvo. TERA Tehnopolis d.o.o., Osijek, 412.
9. Wonnacott, R.J., Wonnacott, P. (1990.): Microeconomics. Wiley and Sons, New York, 521.
10. www.aprr.hr (16.5.2017.)
11. www.dzs.hr (15.5.2017.)